

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Хірургія
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Медичний інститут. Кафедра хірургії, травматології, ортопедії та фтизіатрії
Розробник(и)	Пак Василь Якович
Рівень вищої освіти	Другий рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-ЕНЕА – другий цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	протягом 6-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг навчальної дисципліни становить 1,53 кредитів ЄКТС, 46 годин, з яких 30 годин становить контактна робота з викладачем, 4 години лекційних занять, 12 годин становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Стоматологія"
Передумови для вивчення дисципліни	Хірургія – одна з фундаментальних клінічних дисциплін у системі вищої медичної освіти. Знання з хірургії дозволяють майбутньому фахівцю забезпечити діагностику хірургічних захворювань.
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

засвоєння теоретичних знань з етіології, патогенезу, типових клінічних проявів найбільш поширених хірургічних захворювань і оволодіння практичними навичками, які дають змогу забезпечити їх діагностику.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Невідкладні хірургічні захворювання органів черевної порожнини
Тема 1 Невідкладні хірургічні захворювання черевної порожнини Грижі, гострий апендицит, холецистит, механічна жовтяниця, гострий панкреатит, перфоративна гастродуоденальна виразка, гостра механічна і динамічна непрохідність кишок, спайкова хвороба очеревини, гострий перитоніт, синдром портальної гіпертензії, шлунково-кишкова кровотеча
Модуль 2. Невідкладні хірургічні захворювання ободової та прямої кишки та перианальної ділянки

Тема 2 Проктологія Гострий геморої та гостра анальна тріщина, неспецифічний виразковий коліт (НВК), хвороба Крона
Модуль 3. Підсумковий модульний контроль (диференційний залік)
Тема 3 Підсумковий модульний контроль Практична та теоретична частини

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH5	Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу (за списком 4).
PH10	Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
PH13	Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу (за списком 4).
PH15	Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.
PH18	Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.
PH19	Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.
PH20	Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
PH21	Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 6).
PH23	Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 4) в умовах обмеженого часу (за списками 6, 7).

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.

Для спеціальності 221 Стоматологія:

PP1	Навички опитування та клінічного обстеження пацієнта.
PP2	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів
PP3	Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
PP5	Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань та виконання медичних маніпуляцій.

ПР8	Здатність до планування і проведення профілактичних заходів щодо хірургічних хвороб.
ПР9	Здатність до визначення тактики ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Невідкладні хірургічні захворювання черевної порожнини	
Лк1 "Невідкладні хірургічні захворювання черевної порожнини" (денна)	Гострий апендицит, холецистит, панкреатит, перитоніт
Лк2 "Гостра та хронічна кровотеча в порожнину шлунково-кишкового тракту" (денна)	Гостра та хронічна кровотеча з нижнього відділу ШКТ: рак товстої кишки та геморої ускладнені кровотечею, клініка. Лабораторні та інструментальні методи діагностики, ендоскопічна класифікація. Диференційна діагностика кровотечі з верхнього і нижнього відділу ШКТ. Лікувальна тактика при кровотечі з верхнього і нижнього відділу ШКТ: допомога на догоспітальному етапі, принципи лікування.
Пр1 "Грижі" (денна)	Анатомо-фізіологічні особливості черевної стінки. Причини виникнення грижі, складові грижі. Класифікація гриж черевної стінки, клініка неускладнених гриж. Діагностика і принципи лікування хворих на грижі різних локалізацій. Профілактика. Дії лікаря при наявності у хворого грижі. Ускладнення гриж (копростаз, невправність, защемлення, запалення): визначення, причини, механізм розвитку, клініка, діагностика. Особливості лікування хворих на ускладнені грижі. Тактика лікаря при самостійному вправленні защемленої грижі.
Пр2 "Гострий апендицит" (денна)	Етіологія, класифікація, клініка, діагностика, диференційна діагностика. Принципи лікування апендициту. Ускладнення гострого апендициту та апендектомії: апендикулярний інфільтрат, апендикулярний абсцес, пілефлебіт. Етіологія, патогенез, патоморфологія, клініка, діагностика, принципи лікування.
Пр3 "Гострий холецистит" (денна)	Анатомо-фізіологічні особливості позапечінкових жовчних шляхів. Етіологія, патогенез та класифікація гострого холециститу. Клініка, діагностика, лікування гострого холециститу. Роль мініінвазивних і ендоскопічних методів у лікуванні холециститу.
Пр4 "Механічна жовтяниця" (денна)	Причини, патогенез, клініка. Методи обстеження, диференційна діагностика, хірургічна тактика, лікування. Способи оперативних втручань і дренажу жовчних шляхів, їх техніка.
Пр5 "Гострий панкреатит" (денна)	Анатомо-фізіологічні особливості підшлункової залози. Гострий панкреатит. Етіологія, патогенез, класифікація, клініка. Діагностика гострого панкреатиту: лабораторні та інструментальні методи, принципи лікування. Ускладнення гострого панкреатиту (панкреонекроз, абсцес залози, перитоніт). Клініка, діагностика, хірургічна тактика і лікування.

Пр6 "Перфоративна гастро-дуоденальна виразка." (денна)

Етіопатогенез, класифікація. Клініка типової та атипичної перфоративної гастро-дуоденальної виразки. Діагностика та диференційна діагностика. Лікувальна тактика при перфоративній гастро-дуоденальній виразці. Підготовка хворого до операції. Принципи виконання оперативних втручань. Консервативна терапія у післяопераційному періоді.

Пр7 "Непрохідність кишок" (денна)

Гостра механічна і динамічна непрохідність кишок. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клінічна картина відповідно до стадії. діагностика ГНК і диференційна діагностика. Лікувальна тактика, принципи оперативних втручань, інтубація тонкої та товстої кишки. Дії лікаря при підозрі у хворого гострої непрохідності кишок.

Пр8 "Спайкова хвороба очеревини" (денна)

Причини патогенез, класифікація. Клініка, діагностика, принципи консервативного та хірургічного лікування. Спайкова непрохідність кишок: механізм розвитку, особливості клінічних проявів, ранні клінічні ознаки странгуляційної непрохідності кишок. Діагностика, лікувальна тактика, принципи лікування. Дії лікаря при виявленні у пацієнта СХО і спайкової непрохідності кишок. Реабілітація хворих.

Пр9 "Гострий перитоніт" (денна)

Анатомо-фізіологічні особливості очеревини. Гострий перитоніт. Етіологія, патогенез, класифікація. Клініка місцевого та розпоширеного гострого перитоніту. Діагностика, лікувальна тактика при гострому місцевому і розпоширеному перитоніті. Особливості передопераційної підготовки: корекція водно-електролітних порушень і білкового обміну, дезінтоксикація. Нутритивна терапія: парентеральна та рання ентеральна. Хірургічне лікування, метод програмованої релапаротомії, санації та лапаростомії. Показання та способи інтубації тонкої кишки

Пр10 "Шлунково-кишкова кровотеча" (денна)

Ускладнення захворювань шлунку і 12-п кишки. Причини, патогенез, клініка. Гостра та хронічна кровотеча з нижнього відділу ШКТ: рак товстої кишки та геморої ускладнені кровотечею, клініка. Лабораторні та інструментальні методи діагностики, ендоскопічна класифікація. Диференційна діагностика кровотечі з верхнього і нижнього відділу ШКТ. Лікувальна тактика при кровотечі з верхнього і нижнього відділу ШКТ: допомога на догоспітальному етапі, принципи лікування

Пр11 "Синдром портальної гіпертензії:" (денна)

Причини, патогенез, класифікація. Клінічні прояви СПГ та його ускладнень. Діагностика, диференційна діагностика. Принципи консервативного та хірургічного лікування. Трансплантація печінки. Дії лікаря при наявності у хворого СПГ. Реабілітація хворих.

ІндЗан1 "Апендицит, холецистит, панкреатиту перитоніт" (денна)

Відпрацювання навичок визначення симптомів апендициту, холециститу і панкреатиту, перитоніту.

ІндЗан2 "Крововтрати, гемотрансфузія" (денна)

Визначення об'єму крововтрати, гемотрансфузія

<p>ІндЗан3 "Абдомінальний компартмент-синдром. Непрохідність кишечника." (денна) Абдомінальний компартмент-синдром. Відпрацювання навичок визначення симптомів гострої непрохідності кишечника.</p>
<p>ІндЗан4 "Кишкові стоми та міжкишкові анастомози" (денна) Кишкові стоми та міжкишкові анастомози</p>
<p>ІндЗан5 "Релaparотомія та лапаростомія в лікуванні перитоніту" (денна) Релaparотомія та лапаростомія в лікуванні хворих на розповсюджений перитоніт</p>
<p>Тема 2. Проктологія</p>
<p>Пр12 "Гострий геморої та гостра анальна тріщина" (денна) Причини, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування, можливі ускладнення, профілактика. Дії лікаря при наявності у пацієнта гострого геморою та анальної тріщини. Гострий парапроктит: причини, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, лікування, можливі ускладнення. Запалення епітеліальних куприкових ходів і киста куприка: причини, патогенез, класифікація, клініка, діагностика, лікування, можливі ускладнення. Дії лікаря при наявності у пацієнта об'ємних утворень і болю в перианальній ділянці.</p>
<p>Пр13 "Неспецифічний виразковий коліт, хвороба Крона" (денна) Діарейно-запальний синдром товстої кишки: неспецифічний виразковий коліт, хвороба Крона. Причини, патогенез, патоморфологія, класифікація, клініка, діагностика, принципи консервативного та оперативного лікування. Дії лікаря при наявності у пацієнта діарейно-запального синдрому товстої кишки.</p>
<p>Тема 3. Підсумковий модульний контроль</p>
<p>Пр14 "Підсумковий модульний контроль" (денна) Теоретична частина</p>
<p>Пр15 "Підсумковий модульний контроль" (денна) Теоретична частина</p>
<p>ІндЗан6 "Підготовка до підсумкового модульного контролю" (денна) підготовка до теоретичної та практичної частин підсумкового модульного контролю</p>

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Написання реферату за темою на вибір в межах тем практичних занять 1-13.
НД2	Підготовка мультимедійної презентації в межах тем індивідуальних занять 1-5

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекції
МН2	Практичні заняття, тестові завдання
МН3	Виконання ситуаційних завдань.

МН4	Відпрацювання практичних навичок
МН5	Самостійне навчання

Лекційні заняття дозволяють глибше пізнати окремі теоретичні питання через роз'яснення окремих положень заданої теми. Практичні заняття дозволяють студентам планувати схему обстеження хворого та інтерпретувати результати досліджень, діагностувати та надавати екстрену допомогу при невідкладних станах. Тестові завдання дозволяють перевірити знання та акцентувати увагу на ключових питаннях. Виконання ситуаційних завдань дозволить аналізувати тактику обстеження хворих, скласти план лікування, формувати групи ризику. Відпрацювання практичних навичок дозволяють установити рівень знань та акцентувати увагу на ключових питаннях. Самостійне навчання сприятиме підготовці до практичних занять, а також робота у невеликих групах для підготовки презентацій, що будуть представлені іншим групам, а потім проаналізовані та обговорені.

Вміння залагоджувати конфлікти з урахуванням норм медичної етики та деонтології. Участь в конкурсах, олімпіадах, за спеціальністю, науково-практичних конференціях, які проводяться в лікувально-профілактичному закладі - клінічній базі. Участь в написанні наукових статей у співавторстві з викладачем.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$170 \leq RD \leq 200$
	Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$140 \leq RD < 169$
	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$120 \leq RD < 139$
	Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 119$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Оцінювання поточної успішності студентів здійснюється на кожному практичному занятті за чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2») і заноситься у журнал обліку академічної успішності.
МФО2	Кількість балів за індивідуальні завдання студента не може перевищувати 12, але максимальна сума балів, яку може отримати студент з дисципліни не може бути більше 200
МФО3	Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність – 120. Мінімальна поточна кількість балів, яку повинен набрати студент при вивченні всіх практичних занять з дисципліни – 72 бали, що відповідає середній оцінці за поточну успішність «3». Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку традиційних оцінок (середній бал з точністю до сотих) у рейтингові бали.

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Аудиторні навчальні заняття
МСО2	Складання комплексного письмового модульного контролю
МСО3	Додаткові види навчальної роботи: участь в олімпіадах та наукових конкурсах

Контрольні заходи:

6 семестр		200 балів
МСО1. Аудиторні навчальні заняття		120
	оцінювання теоритичних знань та практичних навичок (максимальний бал)	120
МСО2. Складання комплексного письмового модульного контролю		80
	написання письмової роботи, оцінки практичних навичок, співбесіди (максимальний бал)	80

Контрольні заходи в особливому випадку:

До підсумкового модульного контролю (екзамену) допускаються студенти, які відвідали всі аудиторні навчальні заняття, виконали програму навчання і набрали кількість балів, не меншу за мінімальну (72 бали). Підсумковий модульний контроль (екзамен) проводиться шляхом написання письмової роботи, оцінки практичних навичок, співбесіди. Максимальна кількість балів за підсумковий модульний контроль (екзамен) – 80, з них: - письмова робота і тестування – 40 балів; - оцінка практичних навичок, співбесіда – 40 балів. Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 60% балів (48 балів). Кількість балів RD, яку студент набирає з дисципліни визначається як сума балів з модулів дисципліни (рейтингових оцінок) і заохочувальних балів. Вивчаючи дисципліну, студент отримує бали як за оцінювання знань і вмінь, так і за додаткові види навчальної роботи (заохочувальні бали) визначені кафедрою: 1. За зайняте призове місце на Всеукраїнській олімпіаді з хірургії – 12 балів; 2. За зайняте призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з хірургії у ВНЗ України – 12 балів; 3. За представлення наукової доповіді на міжнародних хірургічних конференціях – 10 балів; 4. За представлення наукової доповіді з хірургії на конкурсах і конференціях у ВНЗ України, або участь у Всеукраїнській предметній олімпіаді з хірургії – 8 балів; 5. За зайняте призове місце у кафедральній олімпіаді з хірургії – 5 балів; 6. За представлення наукової доповіді з хірургії на наукових конференціях Сум ДУ – 5 балів; 7. За активну участь в роботі студентського наукового гуртка з хірургії – 4 бали; 8. За виготовлення наочних навчальних посібників (стенди, таблиці, тощо) – 3 бали.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Графічні засоби (малюнки, рентгенограми, схеми, плакати тощо)
ЗН2	Бібліотечні фонди
ЗН3	Прикладне програмне забезпечення :конструктор навчальних матеріалів «Lectur.ED», навчальна платфоорма «MIX», месенджери
ЗН4	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережі (Інтернет та Wi-Fi)
ЗН5	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН6	Медичні споруди/приміщення та обладнання (клініки, лікарні тощо)

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Хірургічні хвороби [Текст] : підручник / Я. С. Березницький, О. А. Вільцанюк, М. Д. Желіба та ін. ; за ред.: П.Д. Фоміна, Я.С. Березницького. — 2-ге вид., випр. — К. : Медицина, 2017. — 408 с. + Гриф МОН; Гриф МОЗ.
2	Хірургія [Текст] : підручник: у 2-х т. Т. 1 / С. О. Бойко, О. О. Болдіжар, П. О. Болдіжар та ін. ; за ред.: П. Г. Кондратенко, В. І. Русин. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 704 с.
3	Хірургія [Текст] : підручник : у 2-х т. Т. 2 / С. О. Бойко, О. О. Болдіжар, П. О. Болдіжар та ін. ; за ред.: П. Г. Кондратенко, В. І. Русин. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 704 с.
4	Хірургія : підручник / Я. С. Березницький, О. В. Білов, Л. С. Білянський та ін.] ; за ред. Я. С. Березницького. – Вінниця : Нова Книга, 2020. – 528 с.
5	Хірургія : підручник для студ. стомат. факультету /С.В.Малик, В.П.Польовий, М.В.Трофімов, В.Д.Шейко та ін.; за заг. ред. С.В.Малика. – Вінниця : Нова Книга, 2020. – 440 с.
Допоміжна література	
1	4772 Методичні вказівки до практичних занять із теми "Грижі живота" з курсу "Хірургія" [Електронний ресурс] : для студ. спец. 222 "Медицина" денної форми навчання / Лукавенко І.М. —Суми :СумДУ, 2020. — 48 с.
2	Extreme Hepatic Surgery and Other Strategies [Електронний ресурс] : Increasing Resectability in Colorectal Liver Metastases / edited by Eduardo de Santiba?es, Victoria Ardiles, Fernando A. Alvarez, Virginia Cano Busnelli, Martin de Santiba?es. — 1st
3	Difficult Decisions in Colorectal Surgery [Електронний ресурс] / edited by Neil Hyman, Konstantin Umanskiy. — 1st ed. 2017. — Cham : Springer International Publishing, 2017. — XXII, 590 p. 12 illus., 6 illus. in color.
4	The ASCRS Textbook of Colon and Rectal Surgery [Електронний ресурс] / edited by Scott R. Steele, Tracy L. Hull, Thomas E. Read, Theodore J. Saclarides, Anthony J. Senagore, Charles B. Whitlow. — 3rd ed. 2016. — Cham : Springer International Publishin
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	http://www.mayo.edu/research (Клініка Мейо, США).
2	http://videlectures.net/Top/Medicine/ (Колекція високоякісних медичних відеолекцій світу).
3	5. http://www.medlit.ru/journals/ (Журнали видання «Медицина»).
4	http://mediasphera.ru/journals/pirogov/ (Хирургия. Журнал им. Н.И. Пирогова).
5	http://www.iemrams.spb.ru/russian/library/librus.htm (Научная библиотека Института экспериментальной медицины).

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Хірургія
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Медичний інститут. Кафедра хірургії, травматології, ортопедії та фтизіатрії
Розробник(и)	Пак Василь Якович
Рівень вищої освіти	Другий рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-ЕНЕА – другий цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	протягом 7-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг навчальної дисципліни становить 1,47 кредиту ЄКТС, 44 години, з яких 28 годин становить контактна робота з викладачем, 4 години лекційних занять, 12 годин становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Стоматологія"
Передумови для вивчення дисципліни	Хірургія – одна з фундаментальних клінічних дисциплін у системі вищої медичної освіти. Знання з хірургії дозволяють майбутньому фахівцю забезпечити діагностику хірургічних захворювань.
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

засвоєння теоретичних знань з етіології, патогенезу, типових клінічних проявів найбільш поширених хірургічних захворювань і оволодіння практичними навичками, які дають змогу забезпечити їх діагностику.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Хірургічні захворювання грудної клітки та органів грудної порожнини
Тема 1 Хірургічні захворювання грудної клітки та органів грудної порожнини Пневмоторакс, гемоторакс і хілоторакс, плеврити, піопневмоторакс, гнійні захворювання легенів, ахалазія та халазія кардії, стриктури стравоходу, рефлюкс, внутрішні грижі
Модуль 2. Травми органів черевної та грудної порожнини, бойова травма
Тема 2 Травми органів черевної порожнини Закриті та відкриті пошкодження живота і його органів

Тема 3 Травми грудної порожнини закрита і відкрита травма грудної клітки та органів грудної порожнини,
Тема 4 Травма черепа Відкрита і закрита травма черепа, ешкодження обличчя
Тема 5 Вогнепальні травми. Вогнепальні поранення та мінно-вибухова травма Вогнепальні поранення та мінно-вибухова травма
Модуль 3. Генералізована хірургічна гнійна інфекція
Тема 6 Інфекції Ранова інфекція, генералізована хірургічна гнійна інфекція
Модуль 4. Хірургічна гастроентерологія
Тема 7 Хірургічна гастроентерологія Жовчнокам'яна хвороба, хронічний панкреатит, хронічна виразка шлунку і 12-п кишки та їх ускладнення.
Модуль 5. Хірургічні захворювання артеріальних та венозних судин
Тема 8 Хірургічні захворювання артеріальних та венозних судин Синдром гострої ішемії кінцівок. Варикозне розширення вен нижніх кінцівок, первинний та вторинний варикоз
Модуль 6. Хірургічні захворювання ендокринних органів
Тема 9 Захворювання щитоподібної залози Ендемічний та спорадичний, еутиреоїдний та тиреотоксичний зоб. Тиреоїдити. Рак щитоподібної залози.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH5	Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу (за списком 4).
PH10	Визначати тактику ведення стоматологічного пацієнта при соматичній патології (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.
PH13	Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу (за списком 4).
PH15	Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.
PH18	Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.
PH19	Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

PH20	Організувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
PH21	Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 6).
PH23	Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 4) в умовах обмеженого часу (за списками 6, 7).

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.

Для спеціальності 221 Стоматологія:

ПР1	Навички опитування та клінічного обстеження пацієнта.
ПР2	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів
ПР3	Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
ПР5	Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань та виконання медичних маніпуляцій.
ПР8	Здатність до планування і проведення профілактичних заходів щодо хірургічних хвороб.
ПР9	Здатність до визначення тактики ведення осіб, що підлягають диспансерному нагляду.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Хірургічні захворювання грудної клітки та органів грудної порожнини	
Пр1 "Спонтанний та посттравматичний пневмоторакс. Гемоторакс і хілоторакс" (денна)	Спонтанний та посттравматичний пневмоторакс: причини та механізм розвитку пневмотораксу залежно від виду, класифікація. Клінічні прояви, діагностика, лікувальна тактика. Поняття про підшкірну і медіастінальну емфізему: клініка, діагностика, принципи лікування. Гемоторакс і хілоторакс. Причини, патологічні зміни у плевральній порожнині при гемотораксі та хілотораксі, клінічні прояви, діагностика. Перша медична допомога, хірургічна тактика і принципи лікування. Реабілітація хворих.
Пр2 "Плеврити. Гостра і хронічна емпієма плеври, піопневмоторакс" (денна)	Плеврити. Причини, класифікація, клініка, діагностика, диференційна діагностика. Принципи консервативного та хірургічного лікування. Гостра і хронічна емпієма плеври, піопневмоторакс. Причини та стадії розвитку емпієми плеври. Клініка і діагностика, принципи консервативного та хірургічного лікування. Реабілітація хворих.

Пр3 "Гнійні захворювання легенів. Доброякісні пухлини бронхів і легенів, рак легенів" (денна)

Гнійні захворювання легенів: абсцес і гангрена легенів. Причини, класифікація, клініка, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування. Бронхоектатична хвороба: Причини, патоморфологічні зміни бронхів, клінічні ознаки, діагностика, лікування. Доброякісні пухлини бронхів і легенів, рак легенів: причини, види, клінічні ознаки, діагностика і принципи лікування. Експертиза працездатності та реабілітація хворих. Легеневі кровотечі: джерела і причини виникнення, клінічні прояви, діагностика, диференційна діагностика, перша допомога і лікування.

Пр4 "Ахалазія та халазія кардії, стриктури стравоходу, гастроєзофагальна рефлюксна хвороба, внутрішні грижі" (денна)

Ахалазія та халазія кардії, стриктури стравоходу: причини та механізм розвитку, клініка, діагностика, принципи лікування. Доброякісні стравоходу: причини, клініка, діагностика, принципи лікування, прогноз. Дивертикули та пухлини стравоходу: причини, класифікація, клініка, діагностика, принципи лікування. Експертиза працездатності та реабілітація хворих. Гастроєзофагальна рефлюксна хвороба (ГЕРХ), грижа стравохідного отвору діафрагми, параєзофагальна грижа, (стравохід Барретта): причини, механізм розвитку, клініка діагностика, принципи лікування. Реабілітація хворих.

ІндЗан1 "Обстеження грудної клітки" (денна)

Відпрацювання навичок фізикального обстеження грудної клітки: пальпація, перкусія, аускультация.

ІндЗан2 "Хірургічна анатомія межистіння" (денна)

Хірургічна анатомія межистіння

Тема 2. Травми органів черевної порожнини

Пр5 "Закриті та відкриті пошкодження живота і його органів" (денна)

Закриті та відкриті пошкодження живота і його органів: травма живота без пошкодження внутрішніх органів, травма живота з пошкодженням паренхіматозних та порожнистих органів. Класифікація, механізм та клінічні прояви пошкоджень черевної стінки, органів живота і позаочеревинного простору. Діагностика і формування попереднього діагнозу. Лікувальна тактика, дії лікаря загальної практики при травмі живота.

ІндЗан3 "Крововтрати при травмах органів черевної порожнини" (денна)

Методики визначення об'єму крововтрати. Способи транспортної іммобілізації, відпрацювання навичок. Інфузійна терапія в невідкладній хірургії та реаніматології.

Тема 3. Травми грудної порожнини

Пр6 "Закрита і відкрита травма грудної клітки та органів грудної порожнини" (денна)

Закрита і відкрита травма грудної клітки та органів грудної порожнини. Переломи ребер і груднини, пошкодження, легенів та органів межистіння (поранення серця, перикарда, магістральних судин, трахеї та бронхів). Механізм травми, клінічні прояви, діагностична програма. Дії лікаря загальної практики при травмі грудної клітки. Лікувальна тактика.

ІндЗан3 "Крововтрати при травмах грудної порожнини" (денна)

Методики визначення об'єму крововтрати. Способи транспортної іммобілізації, відпрацювання навичок. Інфузійна терапія в невідкладній хірургії та реаніматології.

Тема 4. Травма черепа

Лк1 "Відкрита і закрита травма черепа. Ушкодження обличчя" (денна)

Відкрита і закрита травма черепа. Ушкодження обличчя: ушкодження м'яких тканин і переломи кісток лицевого відділу голови

Пр7 "Відкрита і закрита травма черепа. Ушкодження обличчя" (денна)

Відкрита і закрита травма черепа: рани м'яких тканин мозкового відділу голови, перелом кісток основи черепа, струс, забій та стиснення головного мозку. Причини, клініка, діагностика і диференційна діагностика, принципи лікування. Проникаюча і непроникаюча ЧМТ. Клініка, діагностика, правила ПХО ран, принципи лікування. Правила надання першої медичної допомоги хворим на ЧМТ: іммобілізація, транспортування. Ушкодження обличчя: ушкодження м'яких тканин лицевого відділу голови, переломи кісток. Механізм травми, особливості клінічних проявів, діагностика, диференційна діагностика, надання першої медичної допомоги хворим, правила ПХО ран, правила іммобілізації при переломах кісток лицевого відділу голови, способи лікування.

ІндЗан3 "Крововтрати при травмах черепа" (денна)

Методики визначення об'єму крововтрати. Способи транспортної іммобілізації, відпрацювання навичок. Інфузійна терапія в невідкладній хірургії та реаніматології.

Тема 5. Вогнепальні травми. Вогнепальні поранення та мінно-вибухова травма

Пр8 "Вогнепальна травма. Вогнепальні поранення та мінно-вибухова травми" (денна)

Вогнепальна травма. Вогнепальні поранення та мінно-вибухова травма живота, грудної клітки, тазу і кінцівок. Характеристика ран, клінічні прояви, кровотеча і крововтрата, алгоритм долікарської та першої лікарської допомоги постраждалим. Діагностика, принципи лікування. Евакуація травмованих з мінно-вибуховою травмою. Діагностика, принципи лікування. Поняття про політравму.

ІндЗан3 "Крововтрати при бойових травмах" (денна)

Методики визначення об'єму крововтрати. Способи транспортної іммобілізації, відпрацювання навичок. Інфузійна терапія в невідкладній хірургії та реаніматології.

Тема 6. Інфекції

Лк2 "Ранова інфекція" (денна)

Ранова інфекція, особливості лікування нагноєних ран. Місцеві нагнійні процеси, особливості їх клінічних проявів та ускладнень на голові та шиї. Флегмони шиї. Антибіотико-терапія в лікуванні хірургічної інфекції.

Пр9 "Ранова інфекція" (денна)

Ранова інфекція, особливості лікування нагноєних ран. Місцеві нагнійні процеси (фурункул, карбункул, абсцес, підшкірна флегмона, лімфаденіт), клінічні прояви та ускладнення на голові та шиї. Діагностика, методи лікування, правила і техніка розкриття гнояків, прогноз. Антибіотикотерапія в лікуванні хірургічної інфекції. Флегмони клітковинних просторів голови та шиї. Причини та розповсюдження на інші клітковинні простори, клінічні прояви, діагностика, лікування. Правила і техніка розкриття гнояків. Післяопераційне лікування і реабілітація хворих.

Пр10 "Генералізована хірургічна гнійна інфекція" (денна)

Генералізована хірургічна гнійна інфекція. Хірургічний сепсис: причини, патогенез, класифікація, клінічні прояви, варіанти клінічного перебігу, ускладнення. Діагностика, інтенсивна терапія сепсису, хірургічне лікування септичних вогнищ у стоматології. Синдром системної запальної відповіді при стоматологічних захворюваннях і травмах: клінічні ознаки та їх рання діагностика.

ІндЗан4 "Специфічна і неспецифічна профілактика анаеробної інфекції" (денна)

Специфічна і неспецифічна профілактика анаеробної інфекції

Тема 7. Хірургічна гастроентерологія

Пр11 "Жовчнокам'яна хвороба, хронічний панкреатит, хронічна виразка шлунку і 12-п кишки" (денна)

Жовчнокам'яна хвороба, хронічний панкреатит, хронічна виразка шлунку і 12-п кишки та їх ускладнення. Причини, клініка, діагностика і диференційна діагностика. Принципи лікування, реабілітація хворих.

Тема 8. Хірургічні захворювання артеріальних та венозних судин

Пр12 "Синдром гострої ішемії кінцівок. Абдомінальний ішемічний синдром" (денна)

Синдром гострої ішемії кінцівок. Причини: артеріальні тромбози та емболії, травма кінцівок, компартмент-синдром. Класифікація, клініка, варіанти клінічного перебігу, ускладнення. Діагностика, перша допомога, лікувальна тактика. Дії лікаря при виявленні у пацієнта гострої артеріальної ішемії кінцівок. Реабілітація хворих. Абдомінальний ішемічний синдром: причини, клініка, діагностика, лікування.

Пр13 "Варикозне розширення вен нижніх кінцівок. Тромбоз вен. Тромбоемболія легеневої артерії" (денна)

Варикозне розширення вен нижніх кінцівок, первинний та вторинний варикоз. Причини, клініка, діагностика, Принципи лікування. Тромбоз і тромбофлебіт поверхневих і глибоких магістральних вен кінцівок, посттромбофлебітичний синдром. Причини, клініка, поняття синдрому верхньої та нижньої порожнистої вени. Діагностика, принципи лікування. Тромбоемболія легеневої артерії. Причини, клініка, діагностика. Сучасні можливості консервативного та хірургічного лікування. Дії лікаря при наявності у пацієнта ТЕЛА. Реабілітація хворих.

ІндЗан5 "Профілактика тромбоемболічних ускладнень у ранньому післяопераційному періоді" (денна)

Профілактика тромбоемболічних ускладнень у ранньому післяопераційному періоді

Тема 9. Захворювання щитоподібної залози

Пр14 "Тиреотоксикоз. Ендемічний та спорадичний, еутиреоїдний та тиреотоксичний зоб. Тиреоїдити. Рак щитоподібної залози" (денна)

Синдром тиреотоксикозу. Класифікація захворювань щитоподібної залози. Ендемічний та спорадичний, еутиреоїдний та тиреотоксичний зоб. Тиреоїдити. Тиреотоксична криза. Клініка, лікування, профілактика. Рак щитоподібної залози. Причини, патогенез, клініка. Спеціальні методи обстеження хворих. Диференційна діагностика. Сучасні методи лікування. Ускладнення

ІндЗан6 "Хірургічна анатомія органів шиї, лімфатична система шиї" (денна)

Хірургічна анатомія органів шиї, лімфатична система шиї

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Написання реферату за темою на вибір в межах тем практичних занять 1-14.
НД2	Підготовка мультимедійної презентації в межах тем індивідуальних занять 1-6

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекції
МН2	Практичні заняття, тестові завдання
МН3	Виконання ситуаційних завдань.
МН4	Відпрацювання практичних навичок
МН5	Самостійне навчання

Лекційні заняття дозволяють глибше пізнати окремі теоретичні питання через роз'яснення окремих положень заданої теми. Практичні заняття дозволяють студентам планувати схему обстеження хворого та інтерпретувати результати досліджень, діагностувати та надавати екстрену допомогу при невідкладних станах. Тестові завдання дозволяють перевірити знання та акцентувати увагу на ключових питаннях. Виконання ситуаційних завдань дозволить аналізувати тактику обстеження хворих, скласти план лікування, формувати групи ризику. Відпрацювання практичних навичок дозволяють установити рівень знань та акцентувати увагу на ключових питаннях. Самостійне навчання сприятиме підготовці до практичних занять, а також робота у невеликих групах для підготовки презентацій, що будуть представлені іншим групам, а потім проаналізовані та обговорені.

Вміння залагоджувати конфлікти з урахуванням норм медичної етики та деонтології. Участь в конкурсах, олімпіадах, за спеціальністю, науково-практичних конференціях, які проводяться в лікувально-профілактичному закладі - клінічній базі. Участь в написанні наукових статей у співавторстві з викладачем.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$170 \leq RD \leq 200$
	Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$140 \leq RD < 169$
	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$120 \leq RD < 139$
	Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 119$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Оцінювання поточної успішності студентів здійснюється на кожному практичному занятті за чотирибальною шкалою («5», «4», «3», «2») і заноситься у журнал обліку академічної успішності.
------	--

МФО2	Кількість балів за індивідуальні завдання студента не може перевищувати 12, але максимальна сума балів, яку може отримати студент з дисципліни не може бути більше 200
МФО3	Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність – 120. Мінімальна поточна кількість балів, яку повинен набрати студент при вивченні всіх практичних занять з дисципліни – 72 бали, що відповідає середній оцінці за поточну успішність «3». Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали згідно шкали перерахунку традиційних оцінок (середній бал з точністю до сотих) у рейтингові бали.

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Аудиторні навчальні заняття
МСО2	Підсумковий контроль: екзамен
МСО3	Додаткові види навчальної роботи: участь в олімпіадах та наукових конкурсах

Контрольні заходи:

6 семестр		200 балів
МСО1. Аудиторні навчальні заняття		120
	оцінювання теоритичних знань та практичних навичок (максимальний бал)	120
МСО2. Підсумковий контроль: екзамен		80
	написання письмової роботи, оцінки практичних навичок, співбесіди (максимальний бал)	80

Контрольні заходи в особливому випадку:

До перевідного іспиту допускаються студенти, які відвідали всі аудиторні навчальні заняття, виконали програму навчання і набрали кількість балів, не меншу за мінімальну (72 бали). Перевідний іспит проводиться шляхом написання письмової роботи, оцінки практичних навичок, співбесіди. Максимальна кількість балів за перевідний іспит – 80, з них: - письмова робота і тестування – 40 балів; - оцінка практичних навичок, співбесіда – 40 балів. Перевідний іспит вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 60% балів (48 балів). Кількість балів RD, яку студент набирає з дисципліни визначається як сума балів з модулів дисципліни (рейтингових оцінок) і заохочувальних балів. Вивчаючи дисципліну, студент отримує бали як за оцінювання знань і вмінь, так і за додаткові види навчальної роботи (заохочувальні бали) визначені кафедрою: 1. За зайняте призове місце на Всеукраїнській олімпіаді з хірургії – 12 балів; 2. За зайняте призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт з хірургії у ВНЗ України – 12 балів; 3. За представлення наукової доповіді на міжнародних хірургічних конференціях – 10 балів; 4. За представлення наукової доповіді з хірургії на конкурсах і конференціях у ВНЗ України, або участь у Всеукраїнській предметній олімпіаді з хірургії – 8 балів; 5. За зайняте призове місце у кафедральній олімпіаді з хірургії – 5 балів; 6. За представлення наукової доповіді з хірургії на наукових конференціях Сум ДУ – 5 балів; 7. За активну участь в роботі студентського наукового гуртка з хірургії – 4 бали; 8. За виготовлення наочних навчальних посібників (стенди, таблиці, тощо) – 3 бали.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Графічні засоби (малюнки, рентгенограми, схеми, плакати тощо)
ЗН2	Бібліотечні фонди
ЗН3	Прикладне програмне забезпечення :конструктор навчальних матеріалів «Lectur.ED», навчальна платфоорма «MIX», месенджери
ЗН4	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережі (Інтернет та Wi-Fi)
ЗН5	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН6	Медичні споруди/приміщення та обладнання (клініки, лікарні тощо)

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Хірургічні хвороби [Текст] : підручник / Я. С. Березницький, О. А. Вільцанюк, М. Д. Желіба та ін. ; за ред.: П.Д. Фоміна, Я.С. Березницького. — 2-ге вид., випр. — К. : Медицина, 2017. — 408 с. + Гриф МОН; Гриф МОЗ.
2	Хірургія [Текст] : підручник: у 2-х т. Т. 1 / С. О. Бойко, О. О. Болдіжар, П. О. Болдіжар та ін. ; за ред.: П. Г. Кондратенко, В. І. Русин. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 704 с.
3	Хірургія [Текст] : підручник : у 2-х т. Т. 2 / С. О. Бойко, О. О. Болдіжар, П. О. Болдіжар та ін. ; за ред.: П. Г. Кондратенко, В. І. Русин. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 704 с.
5	Гнійно-септична хірургія [Текст] : навч. посіб. / С. Д. Шаповал. — К. : Медицина, 2019. — 192 с. + Гриф МОЗ.
5	Хірургія : підручник для студ. стомат. факультету /С.В.Малик, В.П.Польовий, М.В.Трофімов, В.Д.Шейко та ін.; за заг. ред. С.В.Малика. – Вінниця : Нова Книга, 2020. – 440 с.
Допоміжна література	
1	Хірургія : підручник / Я. С. Березницький, О. В. Білов, Л. С. Білянський та ін.] ; за ред. Я. С. Березницького. – Вінниця : Нова Книга, 2020. – 528 с.
2	Хірургія [Текст] : підручник: у 2-х т. Т.1 : Загальна хірургія з основними видами хірургічної патології. Лікування хворого в хірургічному стаціонарі / Р.О. Сабадишин, В. О. Рижковський, О. В. Маркович та ін. — К. : Вища шк., 2018. — 784 с.
3	Текст лекції на тему "Закрита травма паренхіматозних органів черевної порожнини". Розділ "Травма селезінки" [Текст] : для студ. спец. 222 "Медицина" та лікарів (хірургів, анестезіологів та ін.) / М. Г. Кононенко. — Суми : СумДУ, 2018. — 109 с.
4	Surgery [Текст] / К. М. Amosova, Ya. S. Bereznyts'kyu, A. O. Burka etc. ; edited by Ya.S. Bereznyts'kyu, M.P. Zakharash, V.G. Mishalov. — Vinnytsia : Nova Knyha, 2016. — 712 p. + Гриф МОЗ.
5	Surgery for Chest Wall Deformities [Електронний ресурс] / edited by Gary W. Raff, Shinjiro Hirose. — 1st ed. 2017. — Cham : Springer International Publishing, 2017. — VIII, 108 p. 56 illus., 39 illus. in color.
6	Surgery of the Inferior Vena Cava [Електронний ресурс] : A Multidisciplinary Approach / edited by Daniel Azoulay, Chetana Lim, Chady Salloum. — 1st ed. 2017. — Cham : Springer International Publishing, 2017. — XIX, 232 p. 97 illus., 54 illus. in co

7	Difficult Decisions in Vascular Surgery [Електронний ресурс] : An Evidence-Based Approach / edited by Christopher L. Skelly, Ross Milner. — 1st ed. 2017. — Cham : Springer International Publishing, 2017. — XVIII, 523 p. 22 illus., 10 illus. in color
8	Endocrine and Neuroendocrine Surgery [Електронний ресурс] / edited by James R. Howe. — 1st ed. 2017. — Berlin, Heidelberg : Springer Berlin Heidelberg, 2017. — XII, 344 p. 183 illus., 180 illus. in color.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	http://www.mayo.edu/research (Клініка Мейо, США).
2	http://videlectures.net/Top/Medicine/ (Колекція високоякісних медичних відеолекцій світу).
3	5. http://www.medlit.ru/journals/ (Журнали видання «Медицина»).
4	http://mediasphera.ru/journals/pirogov/ (Хирургия. Журнал им. Н.И. Пирогова).
5	http://www.iemrams.spb.ru/russian/library/librus.htm (Научная библиотека Института экспериментальной медицины).